

країнах : монографія. Суми : Еллада, 2008. 444 с.

5. Єрмаков І. Феномен компетентісно – спрямованої освіти. *Вересень*. 2003. № 3. С. 47

6. Ягупов В.В. Компетентісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. *Наукові записки*. Том 71. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. 2007. С. 3-8

Дора Іванова

магістрантка факультету іноземних мов
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
delfy323@gmail.com

ОСВІТНІ ПАРАДИГМИ КРОС-КУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПЕДАГОГА У СВІТЛІ ТЕНДЕНЦІЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

В інформаційному суспільстві міждержавні відносини поступово стають все більш інтегрованими. Сучасна трансформація освітнього простору актуалізує тенденції інтернаціоналізації і глобалізації освіти, зокрема в контексті розвитку вищої школи. На думку вчених (Балабанова Н. та ін.), відбулося свого роду «стиснення» світового простору, який вимагає нових форм взаємовідносин [1, с. 61].

Оскільки інтернаціоналізація освіти означає передусім вільний академічний обмін викладачами і студентами між вузами різних країн, а також створення єдиних спеціальних навчальних програм, вона характеризується передусім високим рівнем мобільності студентів: за останні 25 років він зріс на 300% [2, с. 3-4]. Згідно з даними ЮНЕСКО, у 2010 р. близько 3 млн. студентів навчалися за кордоном, а до 2025-го їхня кількість становитиме понад 5 млн. Глобалізація ж найчастіше провокує зростання конкуренції між закладами вищої освіти, здебільшого її розглядають у контексті процесів стандартизації, економічної інтеграції і крос-культурної проникності [3].

Відтак, однією з ключових складових глобального суспільства (освіта, наука, туризм, бізнес тощо) стала крос-культурна комунікація. Важливим для розуміння крос-культурної комунікації є усвідомлення того, що міжкультурне спілкування – це насамперед інтеракція індивідів, які взаємодіють за можливого посередництва або через кордони (межу) культурних відмінностей (Д. Деланті, П. Скотт).

Аналіз наукової літератури свідчить, що питання крос-культурної комунікації ґрунтовно розробляли відомі зарубіжні дослідники Р. Портер, Л. Самовар, С. Тер-Мінасова, Н. Шамне, Ю. Рот; крос-культурних відмінностей – Е. Хірш, Я. Трефіл, Р. Хемпден-Тернер, Ф. Тромпенаарс, Г. Хофстеде; міжкультурного діалогу і соціокультурної адаптації – П. Адлер, Ф. Бок, М. Бубер, Б. Вандельфенс, Г. Вард, Т. Вохнер, Т. А. ван Дейк, Е. Левінас, М. Рац та інші.

Серед українських дослідників проблематику крос-культурної комунікації вивчали І. М'язова, П. Донець, В. Манакін, В. Воронкова та ін.; формування

міжкультурної компетенції – Н. Свентицька, Т. Атрощенко, Н. Кобзар та ін.

Особливості крос-культурних комунікацій в освітньому просторі в умовах модернізації української освіти та входження України до світового освітнього простору досліджено у працях В. Андрущенко, В. Беха, В. Журавського, В. Кременя, В. Ляха, В. Скотного, Б. Новікова, С. Рябова та ін.

Загалом дослідники впевнені, що вже розпочався якісно новий етап інтернаціоналізації вищої школи та її глобалізації, за якого масове поширення освіти розглядається як гарантія конкурентоспроможності держави в новій глобальній економіці. Необхідність формування соціокультурної компетентності як однієї з основних цілей навчання державної та іноземної мови у всіх закладах освіти України зумовлюється соціальним запитом, який відображує і зовнішньо-нормативні, і внутрішньо-рефлексійні фактори розвитку сучасної освіти [4, с. 167].

Звернення до феноменології поняття крос-культурної комунікації зумовлено насамперед необхідністю подолання кризи, яка пов'язана з міграційними процесами та явищами (зміни контингенту здобувачів освіти, проблеми мовних і соціокультурних відмінностей, адаптація до інокультурного середовища та норм поведінки у ньому, толерантне ставлення до інших культур та інші). До того ж, активно поширюється інклюзивний підхід в освіті, який передбачає у тому числі подолання певних поведінкових стереотипів, соціокультурних і психологічних бар'єрів, розвиток уміння спілкуватися з людьми різних соціальних груп, різних поглядів, різних культур.

Цілком поділяємо занепокоєння провідних учених тим, що глобалізація прямо стосується університетів, адже робить особливо актуальним завданням поширення національних культур, сприяє стандартизації навчання (під впливом сучасних інформаційних технологій і появи глобальних дослідницьких мереж), а також обмежує бюджетні можливості розвинених країн, від яких залежить більша частина фінансування університетської освіти. Тому університети мають швидко адаптуватися й відповісти на виклики епохи глобалізації [5].

Так, за результатами дослідження В.М. Махінова, студенти вищих навчальних закладів потребують підвищення рівня своєї соціокультурної підготовки, що виявляється в їх бажанні і намаганні засвоїти достатній обсяг професійно значущих знань, соціокультурних професійно-педагогічних умінь, розвинути здібності та набути необхідних якостей, які забезпечать ефективне формування особистості учня, здатного брати участь у міжкультурному спілкуванні [6, с. 45-46].

Для з'ясування особливостей процесу академічної мобільності студентства, було проведене локальне дослідження, метою якого був аналіз крос-культурної комунікації студентів на особистісному рівні, що детермінується глобальною необхідністю адекватної інтерпретації змісту і специфіки інонаціональної культури як умови її розуміння.

Об'єктом дослідження виступила студентська молодь Ізмаїльського державного гуманітарного університету, зокрема 36 студентів 1-3 курсів педагогічного факультету та факультету іноземних мов.

Було з'ясовано, що більшість (80%) респондентів хотіли б виїхати за кордон з метою тимчасового навчання або стажування. Основними країнами, до яких

бажали би виїхати студенти на постійне місце проживання є країни Європейського Союзу (28,3%), США (30,5%), Канада (16,7%), Австралія (6,5%). Найбільше переконані в тому, що навчання за кордоном є необхідною умовою професійного становлення представники студентів факультету іноземних мов (75%), найменше – майбутні фахівці соціономічної сфери педагогічного факультету (25%). Але загалом ситуація не дуже втішна, тому що із 80% студентів, які бажають виїхати за кордон, лише 4,5% студентів стають учасниками міжнародних програм наукового обміну або їдуть на стажування.

Основними мотивами виїзду за кордон на навчання для студентів є бажання підвищити рівень володіння іноземною мовою (28,6%), можливість побачити світ (35,6%) та досягнення більшої конкурентоспроможності на ринку праці (35,8%).

На підставі одержаних даних можливі деякі узагальнення, що представники сучасного українського студентства в основному не мають на меті виїхати за кордон, принаймні довгостроково. Це бажання більше зумовлене необхідністю здобуття, поглиблення та розвитку комунікативної, соціокультурної та професійної компетентності, хоча тенденції розвиваються не в позитивному векторі.

Підкреслимо, що важливим завданням підготовки студентів до крос-культурної комунікації є формування та розвиток умінь спілкуватися з людьми різних соціальних груп, різних поглядів, різних культур. Мовна підготовка студентів у процесі крос-культурної комунікації спрямована на формування якостей, що полегшують міжкультурне порозуміння у суспільстві, спонукання до духовного співробітництва, що створює сприятливий соціально-культурний фон у складній системі міжнаціональних відносин, стимулює процес міжкультурної комунікації. А будучи складовою частиною міжетнічних відносин, це сприяє подоланню культурного бар'єру, виступає чинником інтеграції традицій та інновацій в сучасному суспільстві, зокрема в умовах поліетнічного соціуму українського Подунав'я.

Отже, особистість кожного студента є суб'єктом і об'єктом крос-культурних відносин і вносить свій вклад у скарбницю світового досвіду, кожна особистість у тій чи іншій мірі є учасником вільного культурного діалогу, оволодіння яким сприяє руху людства до духовної інтеграції, формування культури миру.

1. Балабанова Н. (2005). Суспільство знань та інновацій: шлях до майбутнього України. К.: Арістей, 104 с.

2. Скотт П. (2000). Глобалізація и університет. *Вісник Вищої Школи «Alma Mater»*. № 4. С. 3–8.

3. Деланти Д. Новые модели университетов. URL: <http://socio.tamp.ru/1.htm>

4. Коперсак К. В. (Мацик К. В.), Мельник О. Л. Крос-культурна комунікація як основна ознака сучасного соціального простору. *Творчість та освіта в інтелектуальних пошуках та практиках сучасності: Матеріали ІХ Міжнар. науково-практичної конференції (17-18 травня 2007, м. Київ)*. К. : ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2007. С. 167-172.

5. Beerkens, E. (2003). Globalization and Higher Education Research. *Journal of Studies in International Education*. Vol. 7. № 2.

6. Махінов В. (2010). Формування соціокультурної компетентності майбутніх вчителів у контексті культурологічної парадигми освіти та розвитку соціальних комунікацій. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. Випуск 34. С. 41-46.

Никола Караиванов

доктор по книгознание,

библиотекознание и библиография

Софийски университет «Св. Климент Охридски»

Департамент за информация и усъвършенстване на учители

София, България

КНИЖОВНАТА ДЕЙНОСТ НА ГЕОРГИ РАКОВСКИ

В гр. ОДЕСА (март 1858 – януари 1860 г.)

Животът, многостранната обществена и революционна дейност, публицистичното и книжовно наследство на великият българин Георги Стойков Раковски, (1821-1867) са в изследователското внимание на български и чужди историци, етнографи, езиковеди и литературоведи повече от 130 години. Георги Раковски е един от големите български възрожденски енциклопедисти (заедно с Любен Каравелов) на XIX век. Велик български национал-революционер, създател на първите планове за освобождение на българския народ от османско иго, издател, публицист и журналист, главен редактор на първия български революционен вестник «Дунавски лебед» (1860-1861), борец за българска църковно-национална независимост от Вселенската патриаршия, пръв създател на българската национална пропаганда в чужбина, военен ръководител, историк, поет, езиковед, етнограф и фолклорист, антиквар и архивист, археолог и нумизмат, просветител и педагог, народопсихолог, адвокат и правозащитник, икономист и предприемач. Георги Раковски е човек-институция, защото е първият модерен дипломат на българския народ, който успешно провежда дипломатически преговори и мисии в защита на българските национални интереси. Раковски владее отлично: гръцки, френски, латински, турски, румънски, руски и сръбски езици, а също добре арабски и персийски езици. Той е първият българин, който развива идеите на културономията – науката за паметниците на културата и историята, като обосновава тяхното значение за българското обществено развитие.

Делото и идеите на Раковски имат огромно значение за създаването и развитието на революционно-демократичната мисъл за освободителната борба на българите през 40-те – 60-те години на XIX век. Той е основателят на българската национална философия и идеология. Във времето, когато българското народно съзнание съзрява, образователният, духовният и културният подем се чувстват все по-осъзнато и осезателно в българското общество и се разраства национално-освободителното движение, Георги Раковски е най-яркият изразител на тези обществени процеси. Той формира своите идеи и възгледи под влияние на